

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
बहिःस्थ शिक्षण आणि अध्ययन विभाग
Department of External Education and Learning (DEEL)

स्वाध्याय लेखन सूचना -

१. खालील प्रत्येक विषयाचे स्वाध्याय प्रश्न दिले असून त्यातील टीपा लिहा व सविस्तर उत्तर लिहा आहे.
२. प्रत्येक विषयांतर्गत २० गुणांचे स्वाध्याय आहेत. सर्व स्वाध्याय हस्तलिखितच असणे गरजेचे आहे.
३. सर्व स्वाध्याय जमा करण्यासाठी अंतिम मुदत फेब्रुवारी अखेरपर्यंत आहे. त्यानंतर कोणतेही स्वाध्याय स्विकारले जाणार नाही याची नोंद घ्यावी.
४. स्वाध्याय सादर करतांना आपले नाव, शिक्षणक्रमाचे नाव, वर्ष, PRN NO, Mob. No. याप्रमाणे मुख्यपृष्ठ तयार करून प्रत्येक विषयासोबत जोडणे आवश्यक आहे.
५. स्वाध्याय स्वतः जमा करू शकता किंवा पोष्टाने खालील पत्त्यावर पाठवू शकता.

स्वाध्याय सादरीकरण मृख्यपृष्ठ नमुना (Home Assignment)

Assignments Presentation Front page Format

विद्यार्थ्याचे नाव :-

(Student Name) :-

कायम नोंदणी क्र. (PRN) :-

विषयाचे नाव :-

(Subject Name) :-

शिक्षणक्रमाचे नाव :-

(Programme Name)

अभ्यासकेंद्राचे नाव :-

(Name of Study Center)

दूरध्वनी /मोबाईल क्र. :-

(Phone/Mobile No.)

जमा करण्याची वर्ष व महिना :-

(Year & Month of Submission)

विद्यार्थ्याची सही :-

(Student Signature)

स्वाध्याय पाठविण्याचा पत्ता

मा. संचालक,

बहिःस्थ शिक्षण आणि अध्ययन विभाग,

उमविनगर, पोर्ट बॉक्स नं. 80

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगाव,

425001

दूरध्वनी क्र. 0257 - 2257495 / 2258496

E-Mail ID: - ideal@nmu.ac.in

प्रथम वर्ष एम. ए. समाजशास्त्र

M.A. Sociology

स्वाध्याय प्रश्न

पेपर (Paper) -1

Sociology of Development

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer any Two of the Following

- 1) संस्कृतीचे घटक स्पष्ट करा. / Explain the elements of culture.
- 2) कुटुंबाची वैशिष्ट्ये विशद करा. / Explain the characteristics of family.
- 3) सामाजिक परिवर्तनाचे घटक स्पष्ट करा. / Explain the factors responsible to social change.
- 4) संयुक्त कुटुंबाची व्याख्या सांगून, संयुक्त कुटुंबाचे गुण-दोष स्पष्ट करा. / Define joint family and explain the merits and demerits of joint family.
- 5) विवाह संस्थेची व्याख्या सांगा व विवाह संस्थेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा. / State definition of marriage and explain changing Nature of marriage institution.

प्रथम वर्ष एम. ए. समाजशास्त्र

M.A. Sociology

स्वाध्याय प्रश्न

पेपर (Paper) -2

Methodology of Social Research

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer any Two of the Following

- 1) गृहीत कृत्याचे महत्व स्पष्ट करा. / Explain the importance of Hypothesis.
- 2) वर्णनात्मक संशोधन आरखडा. / Descriptive research design.
- 3) तथ्यांचे स्रोत स्पष्ट करा. / Explain the source of facts.
- 4) प्रश्नावलीचे स्वरूप स्पष्ट करा. / Explain the nature of questionnaire.
- 5) सामाजिक संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा. / Explain the importance of social research.

प्रथम वर्ष एम. ए. समाजशास्त्र

M.A. Sociology

स्वाध्याय प्रश्न

पेपर (Paper) – 3

Industry and Society in India

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer any Two of the Following

- 1) ग्रामीण समाजशास्त्राच्या अभ्यासाविषयाची चर्चा करा. / Discuss the subject matter of Rural Sociology.
- 2) भूमि सुधार कार्यक्रमातील तरतुदींचा आढावा घ्या. / Take an overview of the provisions in Land Reform Programme.
- 3) हरित क्रांतीचा ग्रामीण समाजावर पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा. / Explain the effect of Green Revolution on Rural Society.
- 4) ग्रामीण कुटुंबाचा अर्थ लिहा व त्याचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा. / Write the meaning of Rural Family & explain it's changing nature.
- 5) शेतकरी चळवळीचा अर्थ विशद करा व शेतकरी चळवळीच्या कारणांची चर्चा करा. / Explain the meaning of Farmers movement & discuss it's reasons.

प्रथम वर्ष एम. ए. समाजशास्त्र

M.A. Sociology

स्वाध्याय प्रश्न

पेपर (Paper) – 4

Industry and Society in India

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer any Two of the Following

- 1) भारतातील कामगार चळवळीचा विकास सांगा. / State the growth of Trade Union Movement in India.
- 2) आधुनिक उद्योगातील कर्याकारीची भूमिका स्पष्ट करा. / Explain the role of executives of modern industry.
- 3) स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारताचे औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा. / Explain the industrial policy of post independence India.
- 4) मार्क्सची अलगीकरणाची (पगात्मतेची) संकल्पना सविस्तरपणे स्पष्ट करा. / Explain in details Marx's concept of Alienation.
- 5) “सामूहिक सौदेबाजी” वर सविस्तर निबंध लिहा. / Write an essay on “The collective bargaining”.